Valiokunnan lausunto PeVL 58/2017 vp– U 60/2017 vp

Perustuslakivaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Euroopan tason poliittiset puolueet ja säätiöt)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Euroopan tason poliittiset puolueet ja säätiöt) (U 60/2017 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö
- professori Tuomas Ojanen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- professori Päivi Leino-Sandberg

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio on 13 päivänä syyskuuta 2017 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta 22 päivänä lokakuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 1141/2014 muuttamisesta (COM(2017) 481 final). Ehdotuksella on määrä korjata puutteita, joita on ilmennyt nykyisen sääntelyn soveltamisessa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa muutoksen tavoitteita, joita ovat lainsäädännön aukkojen sulkeminen, avoimuuden lisääminen ja EU:n talousarviosta käytettävissä olevien resurssien asianmukainen kohdentaminen.

Valmis
5.0

Valiokunnan lausunto PeVL 58/2017 vp

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti perusteltuna ehdotusta siitä, että jatkossa vain puolueet voisivat tukea Euroopan tason poliittisen puolueen perustamista. Olisi kuitenkin tärkeää saada tarkempia arvioita siitä, minkälaisia vaikutuksia muutoksella olisi käytännössä ja vaikuttaisiko muutos olemassa olevien poliittisten ryhmien asemaan.

Valtioneuvosto kannattaa omarahoitusosuuden laskemista Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden osalta. Muutos parantaa erilaisten poliittisten ryhmien toimintaedellytyksiä.

Valtioneuvoston mukaan tarkempaa tarkastelua vaatii vielä ehdotus, jonka mukaan Euroopan tason poliittisten puolueiden olisi pidettävä huolta, että niiden kansallisten jäsenpuolueiden verkkosivuilla julkaistaisiin sen poliittinen ohjelma, logo sekä tiedot sukupuolten edustuksesta ehdokkaiden ja Euroopan parlamentin jäsenten keskuudessa. Komission tulisi tarkemmin selvittää, ovatko vaatimuksen laiminlyömisestä aiheutuvat seuraukset oikeansuhtaisia.

Valtioneuvosto ei vastusta rahoituksen jakoperusteen muuttamista niin, että puolueen koosta riippumattoman rahoituksen osuutta pienennettäisiin.

Valtioneuvoston mukaan tarkempaa tarkastelua vaatii vielä ehdotus siitä, että joissakin tilanteissa vastuu taloudellisesta seuraamuksesta ulotettaisiin koskemaan luonnollista henkilöä, joka on Euroopan tason poliittisen puolueen tai säätiön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai jolla on kyseisen poliittisen puolueen tai säätiön osalta edustus-, päätäntä- tai valvontavaltuudet. Ehdotuksiin sisältyy epäselvyyttä esimerkiksi sen suhteen, miten ratkaistaan, milloin luonnollinen henkilö on vastuussa tietojen toimittamatta jättämisestä tai harhaanjohtavien tietojen toimittamisesta. Luonnollisen henkilön taloudellista vastuuta koskevien kohtien osalta, komission tulisi selvittää, minkälaisia vaikutuksia muutoksilla voi olla käytännössä.

Valtioneuvosto kannattaa ehdotusta arviointikertomuksen ajankohdan siirtämisestä niin, että arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös tämän muutoksen vaikutukset. Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen toimivuutta on syytä tarkastella kokonaisvaltaisesti muutaman vuoden kuluttua. Asetusta on ryhdytty soveltamaan vasta joitain kuukausia sitten ja riittävää kokemusta säädöksen toimivuudesta ei vielä ole, jotta asetuksen muuttamista olisi tässä yhteydessä syytä tarkastella laajemmin.

Valtioneuvosto kiinnittää yleisesti huomiota vaikutusarvioinnin ja avoimen kuulemisen merkitykseen lainvalmistelussa. Komissio ei ole toteuttanut muutosehdotuksesta vaikutusten arviointia. Valmistelussa tulisi varmistaa, että ehdotetut muutokset eivät aiheettomasti haittaa demokraattisia toimintamahdollisuuksia.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan komissio on 13 päivänä syyskuuta 2017 tehnyt ehdotuksen Euroopan tason poliittisia puolueita ja poliittisia säätiöitä koskevan asetuksen (Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta 22 päivänä lokakuuta 2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 1141/2014) muuttamisesta (COM(2017) 481 final). Ehdotuksella on määrä korjata puutteita, joita on ilmennyt nykyisen

sääntelyn soveltamisessa ja joiden korjaamista ovat vaatineet mm. Euroopan parlamentti ja useat Euroopan tason poliittiset puolueet.

Valtioneuvosto kannattaa muutoksen tavoitteita, joita ovat lainsäädännön aukkojen sulkeminen, avoimuuden lisääminen ja EU:n talousarviosta käytettävissä olevien resurssien asianmukainen kohdentaminen. Valtioneuvosto suhtautuu enimmäkseen myönteisesti asetukseen ehdotettuihin muutoksiin, mutta pitää osin tarpeellisena vielä ehdotusten tarkempaa tarkastelua ja muutosten vaikutusten täsmällisempää arviointia. Perustuslakivaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ehdotettujen säädösmuutosten osalta.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota yleisemmin joihinkin ehdotuksen arviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Asetuksessa ehdotetaan säädettäväksi Euroopan tason poliittisten puolueiden velvollisuudesta liittää rahoitushakemukseen todisteet siitä, että jäsenpuolueet ovat jatkuvasti julkaisseet verkkosivuillaan tietyt tiedot (18 artikla). Valtioneuvoston kannan mukaan komission tulisi vielä tarkemmin selvittää, ovatko tämän vaatimuksen laiminlyömisestä aiheutuvat seuraukset oikeasuhtaisia. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että asetuksen säännöksiä vastuuviranomaisen valvontatoimivallasta (27 artikla) ja luonnollisen henkilön vastuusta (27 ja 30 artikla) ehdotetaan myös muutettaviksi. Näidenkin muutosten oikeasuhtaisuutta on valiokunnan mielestä valmistelussa edelleen syytä selvittää.

Komissio ei ole toteuttanut muutosehdotuksesta vaikutusten arviointia. Perusteluna tälle esitetään, ettei ehdotuksella odoteta olevan merkittäviä taloudellisia, sosiaalisia eikä ympäristövaikutuksia. Ottaen huomioon ehdotuksen tavoitteet ja liittymät unionin tason demokratiaan ja kansalaisten oikeuksien toteutumiseen perustuslakivaliokunta korostaa vaikutusten asianmukaista arviointia. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä tarkempia arvioita siitä, minkälaisia vaikutuksia muutoksella olisi käytännössä ja vaikuttaisiko muutos olemassa olevien poliittisten ryhmien asemaan. Valmistelussa tulisi varmistaa, etteivät ehdotetut muutokset aiheettomasti haittaa demokraattisia toimintamahdollisuuksia.

Asianmukaisen vaikutusten arvioinnin lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota säädösvalmistelun julkisuuteen ja avoimuuteen. Valiokunta on aikaisemmin samantyyppisessä, eurooppalaisen tason demokratian toimivuuteen liittyvässä sääntely-yhteydessä pitänyt valmistelun avoimuutta erityisen tärkeänä (PeVL 50/2016 vp, s. 4). Tavoiteltaessa unionin toiminnan demokraattisuuden ja päätöksenteon legitimiteetin lisäämistä unionin lainsäädäntötyön avoimuuden parantamisella olisi valiokunnan mielestä suurempi merkitys kuin esimerkiksi niillä muutoksilla, joita eurooppalaisia puolueita ja poliittisia säätiöitä koskevaan sääntelyyn nyt ehdotetaan.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Perustuslakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto PeVL 58/2017 vp

Helsingissä 14.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Annika Lapintie vas
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Ilkka Kantola sd
jäsen Kimmo Kivelä sin
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Juha Rehula kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Matti Torvinen sin
varajäsen Mats Löfström r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Liisa Vanhala